

Forslag om en forstærket samlet indsats for ordnede forhold på det danske arbejdsmarked

April 2022

**FAGBEVÆGELSENS
HOVEDORGANISATION**

FORSLAG

Forslag om en forstærket samlet indsats for ordnede forhold på det danske arbejdsmarked.

Udfordring

Der er sket en kraftig stigning i antallet af udlændinge på det danske arbejdsmarked siden 2004, hvor øst-udvidelsen af EU fandt sted. Der er pr. januar 2022 ca. 257.000 fuldtidsbeskæftigelse med udenlandsk statsborgerskab i Danmark, hvoraf opholdsgrundlaget for ca. 100.000 arbejdstagere var til erhverv eller studie.

Under coronakrisen aftog antallet af udlændinge en smule, men er nu igen over niveauet ved udgangen af 2019 og det højeste de sidste 12 år. Stigningen i udenlandsk arbejdskraft er særlig udbredt i specifikke brancher som byggeri, det grønne område, service og transport, og det er særligt områder inden for rengøring, landbrug, hotel og restauration, byggeri og transport, der er domineret af udenlandsk arbejdskraft.

Fagbevægelsens fagretlige sager afspejler en kriminalisering af det danske arbejdsmarked fx inden for bygge- og anlægsbranchen, hvor der er gentagne tilfælde af dokumentfalsk, skjulte ansættelser, ulovlige boligforhold, trusler, vold, blacklisting, organisationsforfølgelse, falske virksomhedskonstruktioner, fakturafabrikker, skattesnyd og andre kriminelle aktiviteter. Eller inden for transportområdet hvor der er gentagne tilfælde af fx ulovlig cabotagekørsel, brud på køre/hviletidsreglerne og kreative selskabskonstruktioner.

Med det stigende antal udenlandske arbejdstagere og komplicerede tilfælde af kriminelle aktiviteter på arbejdsmarkedet stilles der stadig større krav til Styrelsen for International rekruttering og Integrations (SIRI) kontrolarbejde, den fælles myndighedsindsats mellem Arbejdstilsynet, Skatkestyrelsen og politiet, ordregiveres kontrol og håndhævelse af arbejdsklausuler m.m. og ikke mindst fagforeningernes arbejde med at sikre, at den danske arbejdsmarkedsmodel og overenskomstsyste­met også omfatter udenlandske virksomheder og udenlandsk arbejdskraft.

Undersøgelser viser, at den eksisterende kontrolindsats ikke har været tilstrækkelig til at forhindre, at der i nogle brancher er opstået et parallelt arbejdsmarked i Danmark, hvor de sædvanlige regler ikke gælder.

- For det første er der allokert særlige ressourcer til Arbejdstilsynet og Skatkestyrelsen i forbindelse med indsatsen, men der er som udgangspunkt ikke allokert særlige ressourcer til politiet, hvilket betyder, at efterforskning af kriminelle forhold ikke indgår i myndighedsindsatsen i tilstrækkeligt omfang. Det begrænser i væsentlig grad effekten af andre kontroltiltag, der strandes, når det viser sig, at uregelmæssighederne beror på kriminelle forhold. Når politiet ikke har ressourcer til at efterforske kriminelle forhold, er der sager der hverken kan efterforskes eller videreføres.

- For det andet eksisterer den fælles myndighedsindsats kun på midlertidige bevillinger, hvilket betyder, at det hverken er muligt at arbejde med en langsigtet strategi eller opbygge viden på området.
- For det tredje er den fælles myndighedsindsats resortopdelt, så samarbejdet skal koordineres mellem de forskellige myndigheder, hvilket ikke giver et tilstrækkeligt solidt grundlag for en fælles indsats. Resortopdelingen er igen også med til at forhindre en strategisk udvikling af indsatsen i overensstemmelse med samfundsudviklingen og udviklingen i de udfordringer, der er en følge af det grænseoverskridende arbejde. Endelig bidrager resortopdelingen til udfordringerne med at etablere den viden, der er afgørende for at målrette indsatsen.

Der er derfor brug for at nytænke den fælles myndighedsindsats med henblik på at skabe bedre rammer for den fælles indsats mellem SIRI, Arbejdstilsynet, Skattestyrelsen og politiet.

En forstærket og samlet indsats mod undergravning af såvel gældende lovgivning som aftalemodellen på det danske arbejdsmarked skal sikre, at langt flere sager om snyd, underbetaling, dårligt arbejdsmiljø og illegal arbejdskraft m.m. bliver opdaget i tide. En styrket indsats skal samtidig sikre, at udenlandske arbejdstagere sikres sædvanlige løn- og ansættelsesvilkår, og at danske virksomheder og danske lønmodtagere undgår unfair konkurrence og lønpres. I sidste ende vil det bidrage til at styrke den danske arbejdsmarkedsmodel til gavn for lønmodtagere, virksomheder og samfundet.

Forslag

FH foreslår, at regeringen undersøger, om en permanent fælles myndighed på tværs af den nuværende resortopdeling samler ressourcer fra SIRI, Arbejdstilsynet, Skattestyrelsen og politiet, er en vej til at løse problemerne med social dumping og kriminalisering af det danske arbejdsmarked.

En stærk fælles myndighed kan for eksempel samle viden og myndighedskompetence ift. reglerne for udenlandsk arbejdskraft fra både EU/EØS og tredjelande. Myndigheden skal på den ene side sikre en effektiv sagsbehandling af ansøgninger om ophold til erhverv for tredjelandsborgere og opholdskort til europæiske arbejdstagere, og på den anden side have de nødvendige lovhjemler til at forestå én samlet kontrol og myndighedsindsats med henblik på at sikre, at udenlandske virksomheder og arbejdstagere indgår på det danske arbejdsmarked på lige fod med danske virksomheder og arbejdstagere. Der kan evt. tilknyttes en "whistleblower/anmelde-ordning". Indsatserne på transportområdet, hvor der er store mangler i koordineringen mellem myndighederne, bør i den forbindelse blive overført til den nye fælles myndighed.

En fælles myndighed vil give bedre muligheder for at genere fælles viden på tværs af myndighedsområder (udlændingeret, arbejdsmiljølovgivning, strafferetlige bestemmelser mv.), hvorfor myndigheden også bør fungere som et videnscenter mod social dumping m.m., der bl.a. kan skabe et stærkere grundlag for risikobaseret tilsyn. Den fælles myndighed kan med

stor fordel etableres som og have til opgave at fungere som en dansk pendant til European Labour Authority (ELA). Den viden og de erfaringer, som en dansk fælles myndighed samlet set kan oparbejde, vil med stor nytteværdi kunne anvendes i den fælles videndeling med myndigheder i andre EU-lande og med ELA

FH foreslår endvidere, at der nedsættes et tilsynsråd med deltagelse af arbejdsmarkedets parter, der er rådgivende for udlændinge- og integrationsministeren i spørgsmål om myndighedsudøvelsen på udlændingeområdet. Indsatsen kan med fordel udvikles i tæt dialog med arbejdsmarkedets parter. Fagbevægelsen er ude på virksomhederne, kender mange af udfordringerne og vil gerne bidrage konstruktivt til en effektiv kontrolindsats. Det bemærkes, at et sådant råd har fungeret i en længere årrække på beskæftigelsesområdet og er hjemlet i lov om organisering og understøttelse af beskæftigelsesindsatsen mv.

Konsekvenser

Forslaget forudsætter lovarbejde samt en finansiering på cirka 200-250 mio. kr., hvoraf en del vil kunne tages inden for den eksisterende ramme (opgaver der flyttes) og en del vil være en ekstrabevilling.

Myndighedsindsatsen for ordnede forhold på arbejdsmarkedet tjener imidlertid sig selv hjem - endog til overflod. Skattestyrelsens indsats alene har indebåret ca. 1,1 mia. kr. i perioden 2015 til 1. halvår af 2020. Det svarer til over 3 mio. kr. pr. årsværk pr. år.

Det er FH's vurdering, at en forstærket myndighedsindsats vil medføre et endnu større provenu.

Baggrund

Den fælles myndighedsindsats

Der har siden 2012 været afsat midler til en fælles myndighedsindsats for ordnede forhold på arbejdsmarkedet, der skal sikre, at arbejde i Danmark foregår på ordnede vilkår og efter danske regler. Myndighedsindsatsen indebærer, at Arbejdstilsynet, Skattestyrelsen og politiet hvert år gennemfører landsdækkende og regionale uvarslede fællesaktioner på steder med mistanke om social dumping og brug af illegal arbejdskraft.

Med den politiske aftale fra april 2019 blev den fælles myndighedsindsats forlænget til og med 2022 på samme niveau som i 2019. Det fremgår af aftalen, at Arbejdstilsynets primære fokusområder er kontrol af anmeldeligheden til RUT og kontrol af arbejdsmiljølovgivningen. Skattestyrelsens fokusområde er bl.a., at udenlandske virksomheder og udenlandske arbejdstagere er registreret korrekt efter gældende regler og afregner skatter og afgifter korrekt. Nationalt udlændingecenter varetager Rigspolitiets opgaver i forhold til social dumping, herunder i form af koordinering af den operative indsats, som varetages af politikredsene. Politikredsenes operative indsatser omfatter bl.a. bistand til Arbejdstilsynet og Skattestyrelsen, efterforskning af formodede straffbare forhold og kontrol af udlændinges arbejds- og opholdsgrundlag.

Tabel 1. Resultater af de 65 landsdækkende fællesaktioner 1. januar 2012 – 30. juni 2021

Fælles kontrolaktion	2012-2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹	1. halv-år 2021	I alt
<i>Besøg</i>								
Antal besøgte arbejdssteder	2.654	452	455	418	392	305	166	4.843
Antal besøgte virksomheder	3.568	556	504	464	443	325	189	6.081
<i>Besøg fordelt på branche</i>								
Bygge/ anlæg	1.682	143	246	224	233	200	92	2.820
Service, restauration og rengøring	497	145	75	88	71	33	26	897
Det grønne område ²	246	79	29	20	23	19	5	459
Industri	90	20	44	30	27	18	9	238
Øvrige	139	65	61	56	39	35	34	429
<i>Virksomhedernes nationalitet</i>								
Danske	2.272	390	311	307	267	191	88	3.852
Udenlandske	1.296	166	193	157	208	134	34	2.229
Mulige straffesager ift. RUT								
Mulige straffesager ift. RUT	212	26	47	21	27	18	5	356
<i>Antal arbejdsmiljøreaktioner</i>								
Danske virksomheder ³	1.437	230	221	190	229	155	88	2.668
Udenlandske virksomheder	554	62	40	59	85	35	34	869

Kilde: Arbejdstilsynet.

Noter: 1) Der blev kun gennemført seks landsdækkende aktioner i 2020.

2) Landbrug, skovbrug mv.

3) Mindst 1/4 af reaktionerne er givet til danske virksomheder, der har indlejet udenlandsk arbejdskraft.

Anm.: Det fremgår af tabellen, at de udenlandske virksomheder i gennemsnit har fået færre reaktioner end de danske. Det skyldes bl.a. at en række af de besøgte danske virksomheder i vid udstrækning benytter sig af indlejet udenlandske enkeltmandsvirksomheder uden ansatte. I de tilfælde går arbejdsmiljøreaktionerne derfor til den danske virksomhed.

Aftalen angiver desuden, at den fælles myndighedsindsats indebærer en målrettet kontrol med brancher, hvor der erfaringsmæssigt er problemer med regelefterlevelse og sikring af ordnede forhold fx bygge- og anlægsbranchen, servicebranchen og det grønne område. Med finansloven for 2020 blev der afsat yderligere midler til den fælles myndighedsindsats 2022, hvorefter der er afsat 114,9 mio. kr. i 2020, 121,7 mio. kr. i 2021 og 121,7 i 2022.

Styrelsen for International rekruttering og Integration (SIRI)

SIRI er en styrelse under Udlændinge- og Integrationsministeriet, som behandler ansøgninger om opholds- og arbejdstilladelse til udlændinge og understøtter kommunernes integrationsindsats. SIRI arbejder desuden målrettet med kontrol på udlændingeområdet for at forebygge og bekæmpe ulovligt ophold og arbejde. Kontrollen er rettet mod tredjelandsborgere. I forhold til EU/EØS-borgere, hvor SIRI udsteder registreringsdokument som arbejdstager efter EU-reglerne, foretager SIRI kontrol efter behov for at undersøge om arbejde er påbegyndt og reelt.

Kontrollen foretages primært ved registersamkøring, der kan suppleres med andre metoder efter behov. Udlændingestyrelsen og SIRI kan samkøre oplysninger fra egne registre med oplysninger fra Det Centrale Personregister, Bygnings- og Boligregistret og indkomstregisteret. SIRI kan desuden samkøre oplysninger fra egne registre med oplysninger fra Det Centrale Virksomhedsregister. Kontrollen omhandler bl.a., om en arbejdstager får løn som angivet i kontrakten, eller om en studerende arbejder flere timer end tilladt.

Registersamkøringen mulighed for systematisk at screene et stort antal sager. Registersamkøringen bidrager også med ny viden, der bl.a. kan spille tilbage til justeringer i sagsbehandlingen, målretning af kontrol- og vejledningsindsatser samt policyudvikling på området.

Tabel 2. Registersamkøringskontrol af opholds- og arbejdstilladelser i 2019

Kørselstype	Gns. antal sager kontrolleret pr. register samkøring	Betingelser vurderes ikke overholdt	Heraf bortfald af opholdstilladelse
Lønkrav og timer på beløbsordningen	5.464	380	333
Lønkrav og timer på øvrige erhvervsordninger	3.803	123	34
Samlivskrav for hhv. au pairs og medfølgende familie-medlemmer til personer på SIRI's ordninger	20.062	161	133
I alt	29.329	664	500

Kilde: Styrelsen for International Rekruttering og Integration, Kontrolresultater for 2019.

Anm. Det bemærkes, at der her er tale om et udvalg af resultaterne af registersamkøringerne i 2019. For samtlige resultater henvises til SIRI's årsrapport Kontrolresultater 2019.

I 2019 blev der foretaget i alt 90.632 registersamkøring. I 754 sager blev det vurderet, at betingelserne ikke var overholdt, eller at der var mistanke om ulovligt ophold/arbejde. Det svarer til 0,8 pct. af alle sager. Af tabel 3 fremgår resultaterne for registersamkøringen fra 2019.

Ud over registersamkøring foretager SIRI også stikprøvekontrol. Det fremgår af SIRIS årsrapport om kontrolarbejdet, at der i 2019 blev foretaget 179 stikprøver af arbejds- og opholdstilladelser i kontroløjemed. I 17 sager blev det vurderet, at betingelserne ikke vurderes overholdt, eller at der var mistanke om ulovligt ophold/arbejde. Det svarer til 9 pct. af alle sager.

SIRI har desuden gennemført en særskilt kontrolindsats målrettet beløbsordningen. Der blev udtaget en stikprøve på 50 sager. I 6 sager blev det vurderet, at betingelserne ikke var overholdt, eller der var mistanke om ulovligt ophold/arbejde. Det svarer til 12 pct. af alle sager. SIRI samarbejder både nationalt og internationalt med relevante myndigheder, bl.a. politiet, Skattestyrelsen, Arbejdstilsynet og Udlændingestyrelsen.